

Kirjaaminen ja sen merkitys mielenterveys- ja päihdetyössä

Kehittämispäällikkö Airi Partanen, asiantuntija Juho Happonen

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

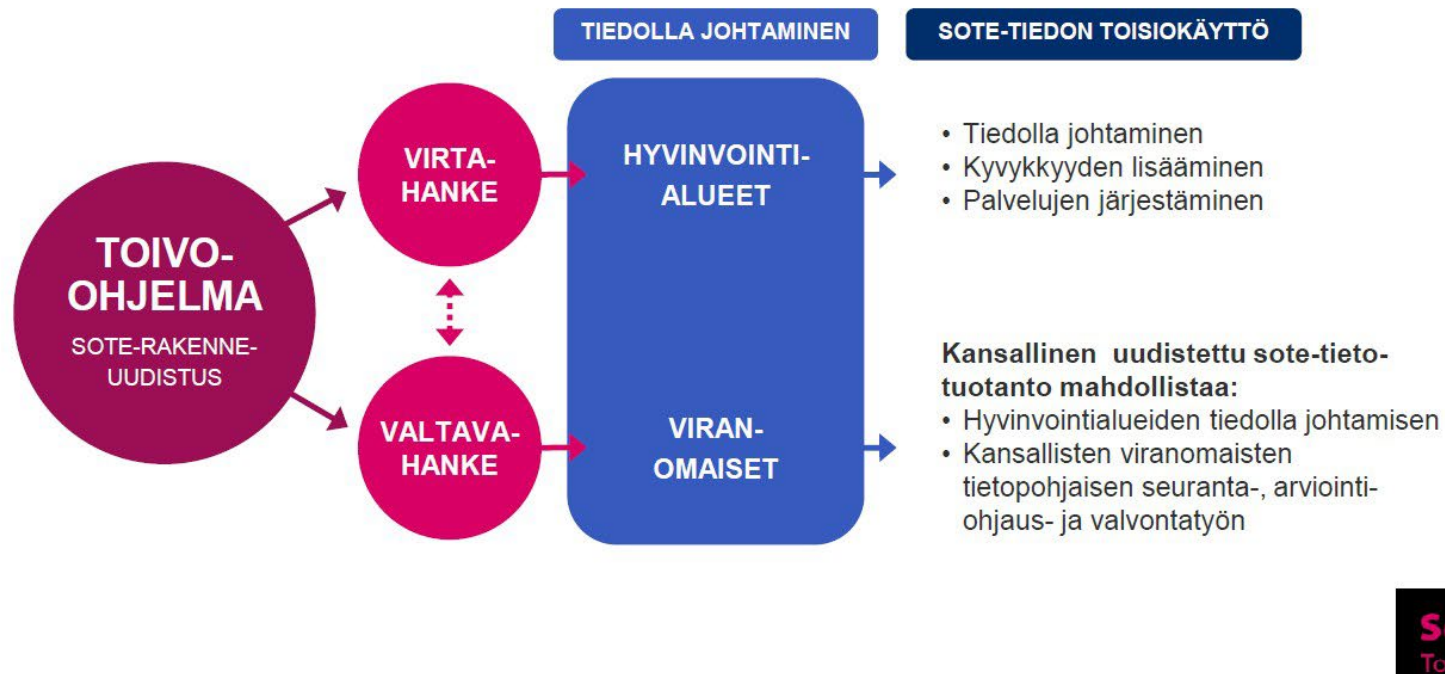
Sisältö

- **Toivo-ohjelma** – taustatiedoksi hyvinvointialueiden ja kansallisten viranomaisten tietojohdamisen kehittämisestä
- Rekisterit tietolähteenä: **Hilmo-hoitoilmoitusjärjestelmän tietosisältö** mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitoon liittyvässä tietojohdamisessa
 - Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen arviointi
 - Hyvinvointikerroin kunnille ja hyvinvointialueille
 - Mielenterveysstrategian toimeenpanon seuranta
- **THL – Toimenpideluokituksen kehittäminen**
 - Miten kehitetään yksikön tietojärjestelmiä ja tietojohdamista?
 - Kuinka edistää toimenpidetekoodien käyttöä?”

Sote-uudistus ja tiedolla johtaminen – TOIVO

STM:n käynnistämä sote-tiedolla johtamisen, ohjauksen ja valvonnan toimeenpano-ohjelma 13.2.2020 – 31.3.2023

Toivo-ohjelma luo edellytykset sote-uudistuksen tiedolla johtamisen tavoitteille

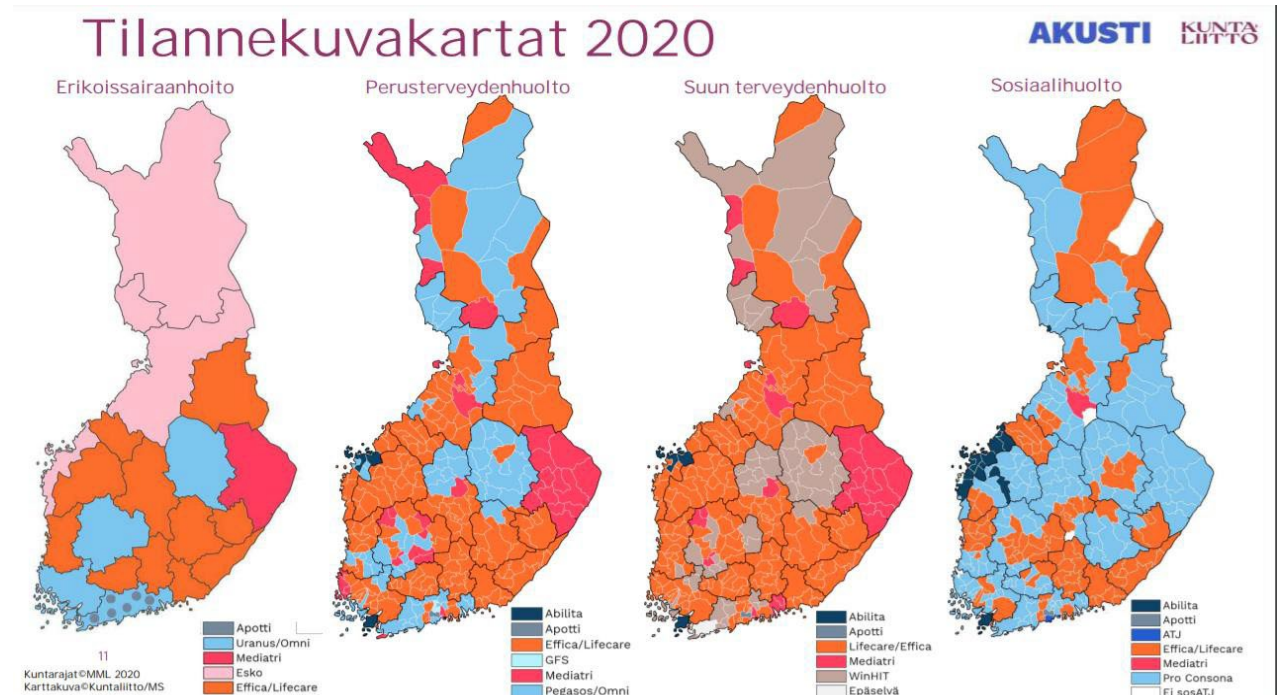
Valtava-hankkeen Hankepäällikkö Maarit Rötä / Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman toimeenpanon yhteistyöryhmä 19.5.2021

Tiedon tuottamisen haasteita

- Erilaiset tietorakenteet
- Tietojärjestelmien kirjavuus

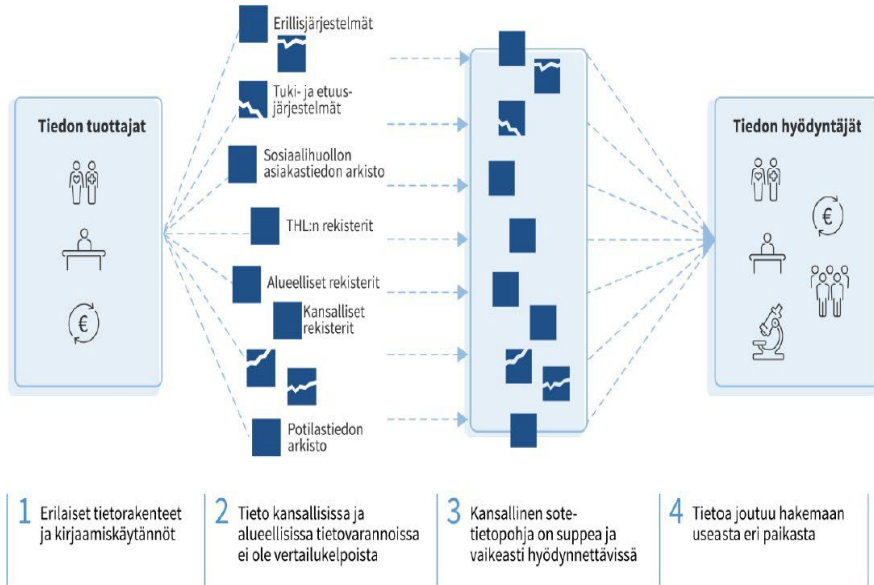
=> Tulevat muutokset tietojärjestelmätilanteeseen tulevat todennäköisimmin toteutumaan pääosin alueellisina sairaanhoitopiiri- tai maakuntatason hankintakokonaisuuksina (Lähde: Akusti-foorumi, [APTJ 2020 tilannekuva](#))

- Eri organisaatioiden kirjaamiskäytäntöjen kirjavuus

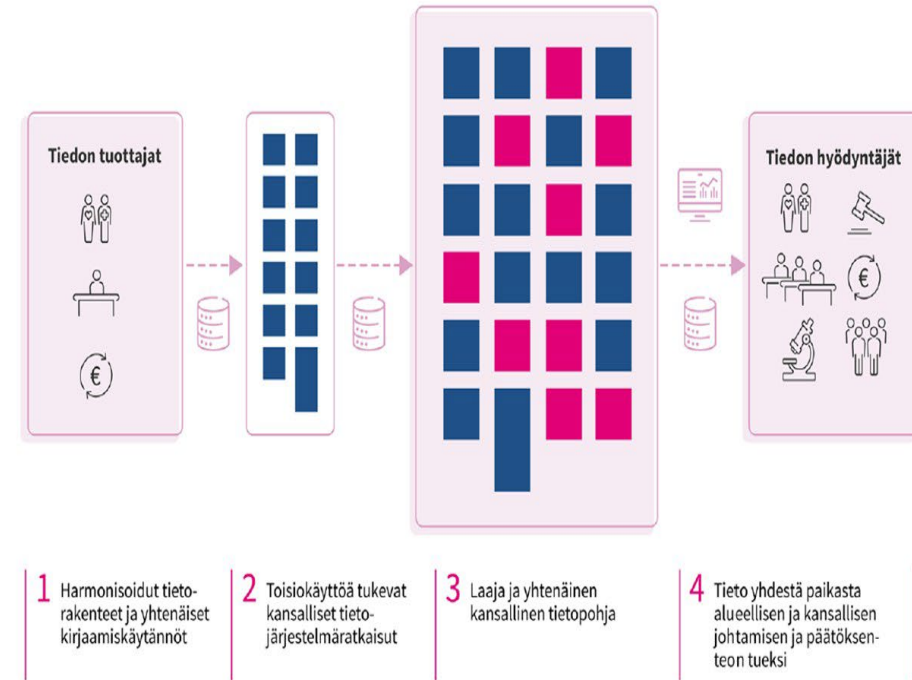
Miksi Valtava?

Nykyinen sote-tietopohja on riittämätön tiedolla johtamisen tarpeisiin

VALTAVA-hanke

Tavoitetila Valtavan jälkeen

Valtava-hankkeen hankepäällikkö Maarit Rötä / Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman toimeenpanon yhteistyöryhmä 19.5.2021

Kansalliset rekisterit tietolähteenä: Hilmo-rekisterin tuottama tietosisältö mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitoon liittyvässä tietojohdamisessa

Keskeisiä muuttujia esim.:

- **Diagnoosit ICD-10:** F00-F99 Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (+ päihdesairauksien osalta somaattiset päihdesairaudet)
- **Käyntisyyt: Perusterveydenhuollon ICPC2** (lähes 1400), P-ryhmä Mielenterveys (yht. 84, joista 5 päihdespesifiä)
- **THL - Toimenpideluokitus** (lähes 11 600): I-ryhmä Psykiatrian, mielenterveyden ja riippuvuuksien toimenpiteet yhteensä noin 330 koodia (+ O-ryhmä Ehkäisevä toiminta ja terveyden edistäminen)
- **PTHAVO - Perusterveydenhuollon avohoidon toimintoluokitus (SPAT)** (yhteensä 415): näistä THL – Toimenpideluokituksen I-ryhmän kanssa vastaavia koodeja noin 15
- **Palvelumuoto** (31 palvelumuotoa): T71 Mielenterveystyö, T72 Päihdetyö
- **Terveyteen liittyvät tekijät:** AR/YDIN – Tupakointistatus, THL/Testi - AUDIT (joko 3 tai 10 kysymystä)

Haasteina:

- kerättävän tiedon määrä ja eri luokitukset
- kirjaamiskäytäntöjen kirjavuus

Hilmo-rekistereistä saatavan tiedon hyödyntämisen tarve THL:lla mm.:

- Mielenterveysstrategian toimeenpano:
 - mm. Mielenterveysosaamisen vahvistamisen hankkeen arviointi: terapiamenetelmien käyttöönotto => THL - Toimenpideluokitus
- Hyvinvointikerroin [kunnille](#) ja [hyvinvointialueille](#)
 - Alkoholin käyttöön liittyvä mini-interventio-indikaattori on hyvinvointialueen kertoimessa, tulee käyttöön 2026 => THL/Testi – AUDIT & THL – Toimenpideluokituksessa IHA21
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen arviointi
 - THL:n arvioinnissa käyttämät indikaattorit ja niiden kehittäminen, mm. ”Opioidikorvaushoidossa vuosittain hoidossa olevien määrä”?

Hilmo-rekistereistä saatavan tiedon hyödyntämisen tarve THL:lla

- Mielenterveysstrategian toimeenpano:
 - mm. Mielenterveysosaamisen vahvistamisen hankkeen arviointi: terapiamenetelmien käyttöönotto => THL - Toimenpideluokitus
- Hyvinvointikerroin [kunnille](#) ja [hyvinvointialueille](#)
 - Alkoholin käyttöön liittyvä mini-interventio-indikaattori on hyvinvointialueen kertoimessa, tulee käyttöön 2026 => THL/Testi – AUDIT & THL – Toimenpideluokituksessa IHA21
- **Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämise arviointi**
 - **THL:n arvioinnissa käyttämät indikaattorit ja niiden kehittäminen, mm. ”Opioidikorvaushoidossa vuosittain hoidossa olevien määrä”?**

STM:n asetuksen mukainen opioidikorvaushoito

Nykytila kirjaamisessa:

- **Diagnoosi ICD-10:** F11.22, mutta saattaa kokonaan puuttua tai olla yleisempi F11, F11.2
- **Käyntisyys ICPC2:** P19 huumeiden käyttö tai saattaa kokonaan puuttua
- **THL – Toimenpideluokitus:** IHA08, IFC01; mutta saatetaan käyttää WVA20 (lääkkeenanto) tai saattaa kokonaan puuttua
- **PTHAVO - Perusterveydenhuollon avohoidon toimintoluokitus (SPAT):** SPAT 1274, mutta saatetaan käyttää esim. SPAT1254 (lääkkeenanto) tai saattaa kokonaan puuttua

	Yksikkö 1	Yksikkö 2	Yksikkö 3	Yksikkö4
ICD-10	F11.22	F11.22	-	-
ICPC2	P19	P19	P19	P19
THL – Toimenpideluokitus	IHA08 / IFC01	WVA20	IHA08 / IFC01	WVA20
PTHAVO - Perusterveydenhuollon avohoidon toimintoluokitus (SPAT):	SPAT1274	SPAT1254	SPAT1274	SPAT1254

=> **Toimenpide ja kirjaamisohjeistusta:** www.thl.fi/paihdehoito/kirjaaminen => ks. Tiedä ja toimi –kortti [Opioidikorvaushoidon toimenpidekoodien kirjauksilla työn sisältö näkyväksi](#)

Hilmo-rekistereistä saatavan tiedon hyödyntämisen tarve THL:lla (jatkoa 1)

- Mielenterveysstrategian toimeenpano:
 - mm. Mielenterveysosaamisen vahvistamisen hankkeen arviointi: terapiamenetelmien käyttöönotto => THL - Toimenpideluokitus
- **Hyvinvointikerroin kunnille ja hyvinvointialueille**
 - **Alkoholin käyttöön liittyvä mini-interventio-indikaattori on hyvinvointialueen kertoimessa, tulee käyttöön 2026 => THL/Testi – AUDIT & THL – Toimenpideluokituksessa IHA21**
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen arviointi
 - THL:n arvioinnissa käyttämät indikaattorit ja niiden kehittäminen, mm. ”Opioidikorvaushoidossa vuosittain hoidossa olevien määrä”?

Mini-interventiohankkeesta

Hankevaiheet:

- THL-toimenpideluokitukseen **uudet täsmälliset IHA-koodit** koodistopalvelimelle 2018 (voimassa 1.3.2019-)
- **PHHKY:n hanke:** Leimio, Susanna (2020) Mini-interventio arjessa näkyväksi. Mini-intervention kirjaamisen kehittäminen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymässä vuosina 2018-2019. [Version työpapereita 1/2020](#)
- **THL:n Tiedä ja toimi -kortti** Mini-interventio auttaa, rakenteinen kirjaaminen kannattaa (2020) ([TT 1/20](#))
- **Verkostoja: Vartu-verkosto 2021-** Tulevaisuuden sote-keskuksen hanke-alueilla (Teija Strand), EPT-yhteyshenkilöiden ja alueelliset EPT-toimijoiden verkostot

Keskeiset muuttujat Hilmossa:

- THL Toimenpideluokitus: strukturoidut päihdekartoitukset, mini-interventio
- Terveysteen liittyvät tekijät: AUDIT tai AUDIT-C

Toimenpide- ja kirjaamisohjeet: www.thl.fi/puheeksiotto, Tiedä ja toimi kortti: [Mini-interventio auttaa, rakenteinen kirjaaminen kannattaa](#)

Hilmo-rekistereistä saatavan tiedon hyödyntämisen tarve THL:lla (jatkoa 2)

- **Mielenterveysstrategian toimeenpano:**
 - **mm. Mielenterveysosaamisen vahvistamisen hankkeen arviointi: terapiamenetelmien käyttöönotto => THL - Toimenpideluokitus**
- Hyvinvointikerroin [kunnille](#) ja [hyvinvointialueille](#)
 - Alkoholin käyttöön liittyvä mini-interventio-indikaattori on hyvinvointialueen kertoimessa, tulee käyttöön 2026 => THL/Testi – AUDIT & THL – Toimenpideluokituksessa IHA21
- Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämisen arviointi
 - THL:n arvioinnissa käyttämät indikaattorit ja niiden kehittäminen, mm. ”Opioidikorvaushoidossa vuosittain hoidossa olevien määrä”?

THL – Toimenpideluokituksen kehittäminen: I-ryhmä Psykiatrian, mielenterveyspalveluiden ja päihdetyön koodit

1. Koodien kehittämistyön vaihe I: Vuoden 2022 alusta voimaan tulevat muutokset koodistopalvelimella

- I-ryhmän aiempi nimi ”Psykiatrian toimenpiteet” on muutettu ” Psykiatrian, mielenterveyspalveluiden ja päihdetyön toimenpidekoodit”
- toimenpiteitä ei enää erotella peruspalvelujen tasolla tai erikoissairaanhoidossa toteutettaviksi toimenpiteiksi => sama toimenpide, sama koodi
- listalla on uusia koodeja, joiden tarkoitus on kattaa toiminnan kehittämisen tuomat uudet toiminta- ja interventiomuodot

2. Koodien kehittämistyön vaihe II: vuoden 2023 alussa voimaan tuleviksi koodeiksi valmisteltava muutosehdotus

- Mielenterveys- ja päihdetyön psykososiaaliset menetelmät: Palko- ja Käypä hoito -suositukset

3. Viestintä

- Uutisia (THL, Koodistopalvelu ym.), materiaalia (Tiedä ja toimi –kortteja), verkkosivuilla tietoa , verkostoissa tiedottamista, Hilmo-opas ym.

4. Tietojen hyödyntäminen

- Indikaattoreiden kehittämistä ([Sotkanet](#)), Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen arviointi ([Tietoikkuna](#))
- THL:n [tietokantaraportin](#) rakentaminen mielenterveys- ja päihdehoidosta?

Toimenpidekoodit – Tehty työ näkyväksi

Juho Happonen
Asiantuntija, tiedolla johtaminen

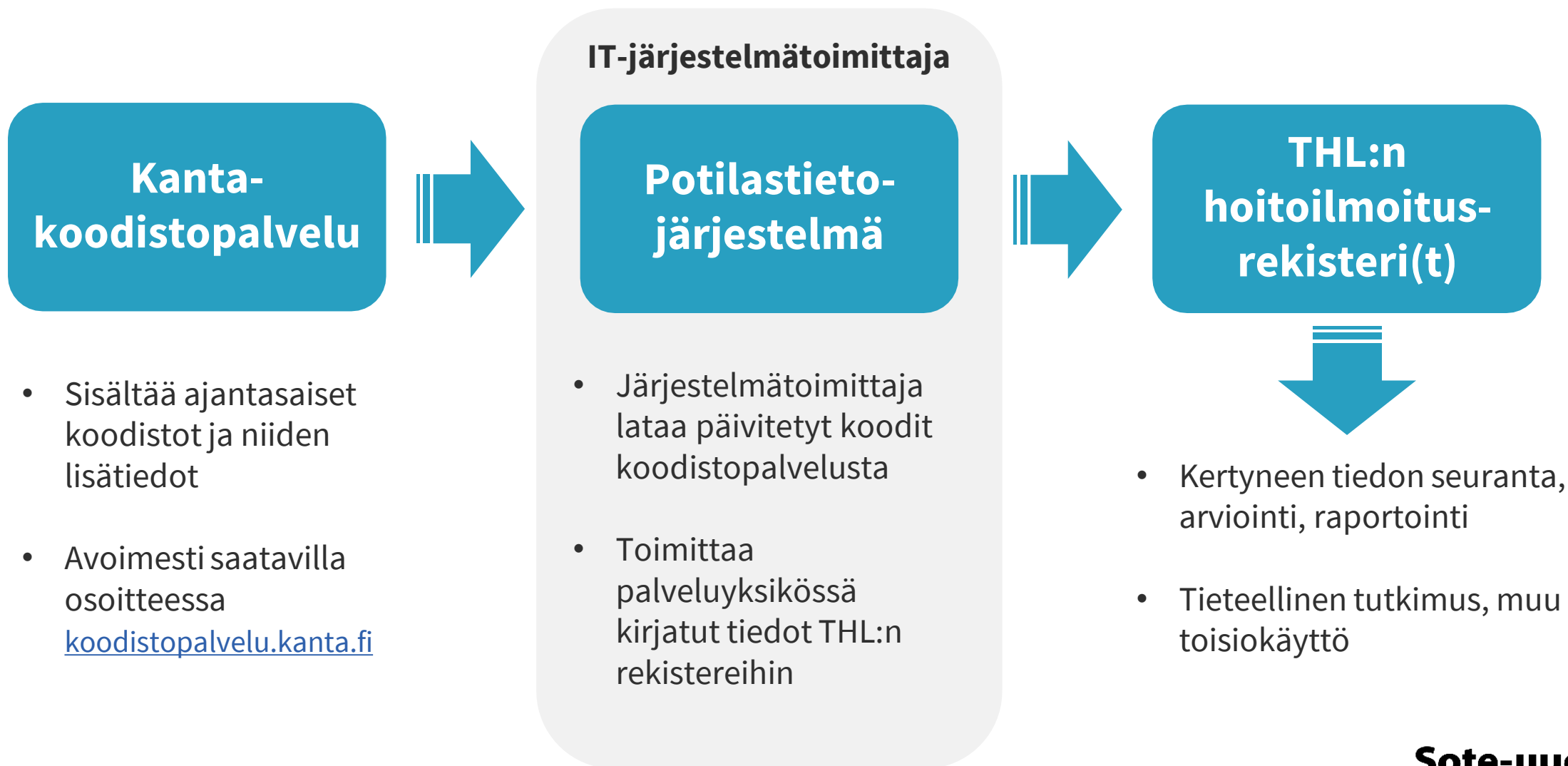

Sote-uudistus
Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus

Toimenpidekoodeilla tietoa palvelun sisällöstä

- Keino saada ”purkitettua” kaikki **jollakin tavalla hoitoon liittyvä työ**
- **Valmis infrastruktuuri** – kansallinen koodistopalvelin-rakenne jo olemassa, joten toimenpidekoodit ovat jo implementoitavissa tiedolla johtamisen välineeksi
- Koodien avulla mahdollista edistää tiedolla johtamista sekä **palveluyksikön/organisaation** tasolla että **valtakunnallisesti**
- **Yhtenäistää** tiedolla johtamisen käytäntöjä: vertailukelpoisuus esim. organisaatioiden, alueiden ja esh/pth välillä

Toimenpidekoodien käytön ”arvoketju”

Ydinsanoma

Terveysthuollon toimijoiden on tärkeää:

- **Huolehtia tietojärjestelmien ja kirjaamisohjeiden päivittämisestä** uudistetun I-ryhmän toimenpideluokituksen mukaisiksi
 - SPAT-koodien käytöstä luovutaan
- **Ryhtyä käyttämään** toimenpidekoodeja päivittäisessä työssä
- **Etsiä keinoja hyödyntää** niitä toiminnanohjauksen ja tiedolla johtamisen välineinä

Yhteistyö

- Tärkeää kommunikoida olennaiset tarpeet järjestelmätoimittajille
- Onko jotain tehtävissä paikallisesti kirjaamisen helpottamiseksi?
- Yksikön oman palveluvalikon muodostaminen?

Kuinka edetä toimenpidekoodien käyttöönotossa?

- Selvitä, miten toimenpiteet kirjataan yksikössäsi **tällä hetkellä**
- Kokoa yhteen **avainhenkilöt**
 - Järjestelmätoimittaja, palveluyksikkö, tietohallinto, henkilöstö
- Selvitä, **tarvitaanko muutoksia tai päivityksiä** tietojärjestelmiin
- Tarvittaessa muodosta koodeista yksiköllesi **oma palveluvalikko**
 - Selvitä millaista koulutusta/ohjeistusta henkilöstö tarvitsee
- Huolehdi uuden prosessin käyttöönoton **johtamisesta !**
- Huolehdi että järjestelmiin kirjatut tiedot **toimitetaan Hilmoon**

Kiitokset!

Lisätietoja:

<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/toimenpidekoodit-mielenterveys-ja-paihdepalveluissa>

Tiedä & toimi -kortit:

- Päihteitä käyttävän ihmisen hyvä hoito:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022020217399>
- Opioidikorvaushoidon toimenpidekoodienkirjauksilla työn sisältö näkyväksi: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022020217404>
- Mini-interventio auttaa:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020060139892>

Sote-uudistus
Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus

Lisätietoja:

Outi Linnaranta, Mielenterveystiimi

Margareeta Häkkinen, Päihteet ja tupakka -tiimi

Juho Happonen, Tulevaisuuden sote-keskus hanke

etunimi.sukunimi(at)thl.fi